

vers VOOR versLEZING 9
63 MINUTEN

LUKAS

6:1-19

Jezus' gezag over de sabbat en Zijn keuze van de twaalf apostelen

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/lukas/6-1-19

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	De tweede sabbat en de tekstvarianten	2 min	4
2	Aren plukken volgens de wet van Mozes	3 min	5
3	Overtraden de discipelen de sabbat?	3 min	6
4	David en de toonbroden	4 min	8
5	Barmhartigheid boven ceremoniële wetten	3 min	10
6	Botsende wetten: besnijdenis en sabbat	3 min	12
7	Paulus noemt de sabbat ceremonieel	2 min	14
8	Priesters werken op de sabbat	3 min	15
9	De sabbat is gemaakt voor de mens	3 min	17
10	De Zoon des mensen is Heer van de sabbat	4 min	18
11	Genezing van de verschrompelde hand	5 min	20
12	Jezus kiest de twaalf na een nacht gebed	2 min	24
13	Onwaarschijnlijke leiders voor Gods Koninkrijk	3 min	25
14	Van discipelen tot apostelen	5 min	27

15	De verschillende namen van de apostelen	3 min	29
16	Broers en familieleden onder de twaalf	2 min	30
17	Genezing door Jezus aan te raken	4 min	32
18	De rede op de vlakte en de Bergrede	2 min	34
19	Twee redes of twee verslagen?	2 min	35
20	Hoe Mattheüs Jezus' onderwijs ordent	2 min	36
21	Overeenkomsten tussen beide redes	2 min	37
	Om verder te lezen		38

1

De tweede sabbat en de tekstvarianten

We komen bij Lukas hoofdstuk 6.

En het gebeurde op de tweede sabbat na het Paasfeest dat Hij door de korenvelden ging; en Zijn discipelen plukten aren, wreven die met de handen stuk en aten ze op. Sommigen van de Farizeeën zeiden tegen hen: Waarom doet u wat niet geoorloofd is te doen op de sabbat? Jezus antwoordde en zei tegen hen: Hebt u ook dat niet gelezen wat David deed toen hij honger had, en zij die bij hem waren? Hoe hij het huis van God binnengegaan is en de toonbroden genomen en gegeten heeft en ook gegeven heeft aan hen die bij hem waren, broden die niemand mag eten dan alleen de priesters? En Hij zei tegen hen: De Zoon des mensen is Heere, óók van de sabbat.

LUKAS 6:1-5

Dit korte verhaal begint met de woorden:

Op de tweede sabbat na de eerste.

Hier volgt de uitleg de Engelse tekstvariant „de tweede sabbat na de eerste”; de hierboven aangehaalde HSV heeft „de tweede sabbat na het Paasfeest”. Wat is volgens die Engelse tekstvariant de eerste? Lukas heeft slechts de gebeurtenissen rond één conflict over de sabbat verteld, en dat was de bevrijding van de bezetene. Dit is dus een andere sabbat. Hij probeert er zeker van te zijn dat we weten dat hij het niet over dezelfde sabbat heeft als hiervoor. Chronologisch gezien was het niet de tweede sabbat. Er is elke week een sabbat, en er waren ongetwijfeld vele weken verstreken. Hij bedoelt alleen dat dit een tweede voorval op een sabbat is.

In de Alexandrijnse tekst staat niet eens wat we zojuist hebben gelezen:

de tweede sabbat na de eerste.

De Alexandrijnse tekst zegt:

Op een sabbat, en dat is alles wat er staat. Het gebeurde op een sabbat dat Hij door het korenveld liep. Misschien is het dus niet eens nodig om het onderwerp van de tweede sabbat te behandelen, omdat dat niet in alle handschriften staat. Hoe dan ook, het is een sabbat, en het is een andere sabbat dan die welke eerder werd genoemd.

2

Aren plukken volgens de wet van Mozes

De discipelen liepen door een korenveld en blijkbaar was het tijd om te eten. Ze hadden honger en deden daarom iets wat heel natuurlijk was en in één opzicht ook geoorloofd. Ze plukten koren uit het korenveld. Ze hadden korenaren. Die wreven ze in hun handen. Dat was een gebruikelijke manier om de eetbare korrels te scheiden van het kaf, dat je niet zou willen eten. Het kaf was veerachtig en licht van gewicht, zodat de wind het kaf wegblies en de korrels in hun handen achterbleven. Die konden ze eten. Ik zou geen rauwe tarwekorrels willen eten. Dat lijkt me zwaar voor je tanden. Maar het kan, en dat deden ze soms.

In feite was het in het algemeen niet ongeoorloofd dat ze dit deden, want de Wet stond dit werkelijk toe. In Deuteronomium 23 vers 25 voorziet de Wet hier uitdrukkelijk in. Als iemand door het korenveld van een ander loopt en honger heeft, mag hij koren plukken, het in zijn handen wrijven en het opeten. Dat wordt werkelijk toegestaan. Wat er in Deuteronomium staat, is dat hij daar niet met een korenmand naar binnen mag gaan om een hoeveelheid koren van zijn naaste te oogsten en mee naar huis te nemen. Maar hij mag wel wat koren eten. Hij mag hetzelfde doen met druiven wanneer hij door wijngaarden loopt. Het idee hier is dat die eigenlijk niet van hem zijn. Maar omdat hij honger heeft en erdoorheen loopt, zal het de eigenaar van het korenveld niet schaden als hij een paar aren neemt, en dat is toegestaan. Hij mag er alleen niet naar binnen gaan, het oogsten en mee naar huis nemen, want het is niet van hem. Het is van iemand anders.

Technisch gezien was dit dus geen diefstal. Als je langs het huis van iemand anders loopt en daar staat een appelboom met appels eraan, en je pakt een appel en eet die op, dan zouden wij dat misschien niet helemaal koosjer vinden. Je neemt dan immers zonder toestemming het voedsel van iemand anders. De Wet van Mozes stond toe dat zoiets gebeurde.

Daar ging de klacht dus niet over. Toen de Farizeeën erover klaagden dat de discipelen dit deden, was hun klacht niet dat ze het koren van iemand anders aten en dat dit diefstal was. Het probleem was dat ze het op de sabbatdag deden. De sabbatdag was een dag waarop je geen gewoon werk hoorde te doen.

Is jezelf voeden werk? Niet noodzakelijk, maar eten klaarmaken zou werk zijn, vooral deze handeling ter voorbereiding, die technisch gezien oogsten en wannen genoemd kon worden. In een agrarische samenleving behoorden oogsten en wannen in bepaalde seizoenen tot de voornaamste vormen van werk die de meeste arbeiders deden. Technisch gezien plukten de discipelen koren en waren ze het aan het wannen, waarbij ze de tarwe van het kaf scheidden. Dit was oogsten en wannen op zeer kleine schaal, maar het was oogsten en het was wannen. Daarom zeiden de Farizeeën: 'Deze mannen verrichten werk op de sabbatdag. Dat horen ze niet te doen. Het is hun niet geoorloofd dat te doen.'

3

Overtraden de discipelen de sabbat?

Jezus verdedigde Zijn discipelen, en we moeten ons afvragen wat de aard was van Zijn verdediging van hun daden. We komen vaak mensen tegen die geloven dat wij de sabbatdag horen te onderhouden, dat wij nog steeds op de zevende dag van de week horen te rusten. Ze zeggen zelfs dat Jezus en Zijn discipelen de sabbatdag onderhielden. Als Hij dat deed, lezen we daar niets over. We lezen wel dat Hij op de sabbat de synagoge binnenging, maar dat is niet hetzelfde als de sabbat onderhouden. De sabbat onderhouden betekent dat je niet werkt. Naar de synagoge gaan is niet een van de dingen die voor de sabbatdag geboden zijn. Maar Jezus predikte op de sabbat in de synagoge, omdat de mensen daar waren. Op de andere dagen predikte Hij overal waar Hij hen aantrof, op de heuvels of waar dan ook.

Maar de sabbat houden betekent dat je niet werkt, en Jezus hield die in die zin bewust niet, omdat Hij op de sabbat hetzelfde werk deed als op elke andere dag. Bij deze gelegenheid verdedigde Hij Zijn discipelen toen zij de sabbat overtraden.

Mensen die geloven dat het christendom van ons verlangt dat we de sabbat houden, zeggen: „Nee, Jezus was het er niet mee eens dat zij de sabbat overtraden. Wat zij deden, was iets wat de Farizeeën als een overtreding van de sabbat beschouwden.” Er bestonden onder de rabbijnen natuurlijk meningsverschillen over wat een overtreding van de sabbat was. Er werd besproken of verschillende soorten activiteiten nu wel of niet als werk golden.

Het dragen van een houten been op de sabbat werd bijvoorbeeld door sommige rabbijnen beschouwd als het dragen van een last, en zij vonden dat verkeerd. Het dragen van een kunsthand was daarentegen wel toegestaan. Dat was niet het dragen van een last. Als je een steen oppakte, die in de lucht gooide en hem met dezelfde hand opving, was dat een overtreding van de sabbat. Als je hem in de lucht gooide en met de andere hand opving, was het geen overtreding van de sabbat. Ze hadden al die regels over wat wel en geen werk was.

Het is duidelijk dat hierover tradities bestonden. Maar Jezus verdedigde Zijn discipelen niet met het argument dat zij alleen tradities overtraden. Hij had Zijn verdediging zo kunnen formuleren als Hij het zo had gezien. Dat deed Hij tenslotte wel bij een andere gelegenheid, in Markus 7 en Mattheüs 15. Toen wasten de discipelen hun handen niet op de traditionele manier en werden zij daar door de Farizeeën om bekritiseerd. Jezus antwoordde:

„Dat zijn slechts tradities. Jullie kunnen hun dat niet verwijten. Zij overtreden alleen jullie tradities, terwijl jullie Gods wet overtreden om jullie tradities in stand te houden.”

Het punt is dat ik hier zo'n verdediging van Jezus zou verwachten als de klacht luidde: „Zij overtreden onze tradities”, en als Jezus dacht: „Zij overtreden tradities, maar zij overtreden Gods wet niet.” Hij had dat kunnen zeggen als Hij dat dacht. In plaats daarvan handelde Hij alsof zij inderdaad de sabbat overtraden. Zij deden inderdaad iets wat niet geoorloofd was, maar Hij zou hen desondanks verontschuldigen.

4

David en de toonbroden

Dat doet Hij door David ter sprake te brengen. Hij zei:

En het gebeurde op de tweede sabbat na het Paasfeest dat Hij door de korenvelden ging; en Zijn discipelen plukten aren, wreven die met de handen stuk en aten ze op. Sommigen van de Farizeeën zeiden tegen hen: Waarom doet u wat niet geoorloofd is te doen op de sabbat? Jezus antwoordde en zei tegen hen: Hebt u ook dat niet gelezen wat David deed toen hij honger had, en zij die bij hem waren? Hoe hij het huis van God binnengegaan is en de toonbroden genomen en gegeten heeft en ook gegeven heeft aan hen die bij hem waren, broden die niemand mag eten dan alleen de priesters? En Hij zei tegen hen: De Zoon des mensen is Heere, óók van de sabbat.

LUKAS 6:1-5

Die uitspraak moet voor de Farizeeën, die de deskundigen op het gebied van de oudtestamentische Schrift waren, behoorlijk pijnlijk zijn geweest. „Hebben jullie dit zelfs niet gelezen? Hebben jullie deze gedeelten nooit gelezen? Ik dacht dat jullie je Bijbel kenden.”

Dit waren twaalf broden die elke week werden neergelegd om zeven dagen tentoongesteld te worden. Daarna aten de priesters ze op. Dit brood was uitsluitend voor de priesters bestemd. Toen David voor Saul vluchtte om zijn leven te redden, had hij geen voedsel of wapens bij zich. Hij kwam langs de tabernakel, zag daar de priester en zei:

En nu, wat hebt u voorhanden? Geef mij vijf broden mee in mijn hand, of wat er maar te vinden is.

1 SAMUEL 21:3

De priester zei:

De priester antwoordde David en zei: Er is geen gewoon brood voorhanden, maar er is wel heilig brood, als de jongens zich maar van de vrouwen onthouden hebben.

1 SAMUEL 21:4

David zei:

En nu, wat hebt u voorhanden? Geef mij vijf broden mee in mijn hand, of wat er maar te vinden is. De priester antwoordde David en zei: Er is geen gewoon brood voorhanden, maar er is wel heilig brood, als de jongens zich maar van de vrouwen onthouden hebben. David antwoordde de priester en zei tegen hem: Jazeker, de vrouwen zijn ons gisteren en eergisteren onthouden. Toen ik eropuit trok, waren de voorwerpen van de jongens heilig. En het is in zekere zin gewoon brood, temeer omdat er vandaag ander brood in de vaten geheiligd zal worden. Toen gaf de priester hem dat heilige brood, omdat er geen ander brood was dan de toonbroden, die van voor het aangezicht van de HEERE weggenomen waren, om er vers brood neer te leggen op de dag dat het oude weggenomen werd.

1 SAMUEL 21:3-6

Technisch gezien was het voor hem niet geoorloofd daarvan te eten. Hij was geen priester. Maar de priester zei:

Als je niets hebt gedaan waardoor je onrein bent, laat ik je ervan eten.

David deed dus iets wat technisch gezien niet geoorloofd was, en Jezus zei dat het niet geoorloofd was. Er staat:

En het gebeurde op de tweede sabbat na het Paasfeest dat Hij door de korenvelden ging; en Zijn discipelen plukten aren, wreven die met de handen stuk en aten ze op. Sommigen van de Farizeeën zeiden tegen hen: Waarom doet u wat niet geoorloofd is te doen op de sabbat? Jezus antwoordde en zei tegen hen: Hebt u ook dat niet gelezen wat David deed toen hij honger had, en zij die bij hem waren? Hoe hij het huis van God binnengegaan is en de toonbroden genomen en gegeten heeft en ook gegeven heeft aan hen die bij hem waren, broden die niemand mag eten dan alleen de priesters? En Hij zei tegen hen: De Zoon des mensen is Heere, óók van de sabbat.

LUKAS 6:1-5

Wat Jezus zegt, is dat David iets deed wat niet geoorloofd was. In vers 2 werden Jezus' discipelen ervan beschuldigd iets te doen wat niet geoorloofd was. Er bestaat een rechtstreekse parallel tussen wat de discipelen volgens de beschuldiging deden en wat David volgens Jezus deed. Beide deden iets wat niet geoorloofd was. Als de discipelen volgens Jezus niets ongeoorloofds hadden gedaan, had Hij niet dit voorbeeld van David moeten geven. David deed immers daadwerkelijk iets ongeoorloofds en wordt als parallel voorgesteld.

5

Barmhartigheid boven ceremoniële wetten

Maar in welke zin was het ongeoorloofd? Het was een overtreding van een ceremoniële wet. De wet betreffende de toonbroden is ceremonieel. Het is geen morele wet. Er staan in het Oude Testament morele wetten die David overtrad, en daarvoor werd hem geen vrijstelling verleend. Hij pleegde bijvoorbeeld overspel en moord.

Daar kwam hij niet zomaar mee weg. Hij werd vergeven, maar het werd hem wel aangerekend. Het eten van de toonbroden werd hem nooit aangerekend, want de wetten tegen moord en overspel zijn morele wetten, en niemand mag die overtreden. Ceremoniële wetten moeten ook worden nageleefd, maar er zijn bepaalde zaken die zwaarder kunnen wegen dan die wetten.

In de versie van Mattheüs haalt Jezus in Zijn antwoord aan hen zelfs Hosea 6:6 aan. In Mattheüs 12, waar dit staat, zegt Jezus:

Want Ik vind vreugde in goedertierenheid en niet in offer, in kennis van God meer dan in brandoffers!

HOSEA 6:6

Dit citaat komt uit Hosea 6:6.

Toen Jezus zei:

Ga maar eens uitzoeken wat dat betekent, kleineerde Hij hen opnieuw, want wanneer mensen hun theologische vragen stelden, zeiden zij altijd: „Ga maar eens leren wat dat betekent.” Het was alsof ze zeiden: „Jij onontwikkelde dwaas, waarom ga je niet eens iets leren? Dit is wat de Bijbel zegt. Waarom heb je niet geleerd wat er staat? Ga maar eens leren wat het betekent.”

Jezus keert het om en richt het tegen de deskundigen. Hij zegt:

„Waarom gaan jullie niet leren wat dit betekent: ‘Ik wil barmhartigheid en geen offer’?”

Eigenlijk zei Hij bij deze gelegenheid dat zij de onschuldigen niet zouden hebben veroordeeld als zij dat vers hadden begrepen. Jezus had dat vers namelijk al eerder voor hen aangehaald. Dat was bij een andere gelegenheid, toen Hij met de tollenaars at en daar in Mattheüs 9 om bekritiseerd werd. Hij zei:

„Ga heen en leer wat dat betekent.”

Hij haalt Hosea 6:6 aan. In Mattheüs 12, waar dit verhaal wordt verteld, staat:

Maar als u geweten had wat het betekent: Ik wil barmhartigheid en geen offer, dan zou u de onschuldigen niet veroordeeld hebben.

MATTHEÛS 12:7

Let nu op: David was onschuldig en de discipelen waren onschuldig, maar beiden hadden iets gedaan wat onwettig was. Welk beginsel maakte hen onschuldig toen ze dit onwettige deden? Het beginsel uit Hosea 6:6. God zei:

Want Ik vind vreugde in goedertierenheid en niet in offer, in kennis van God meer dan in brandoffers!

HOSEA 6:6

Offer is ceremoniële wet. Barmhartigheid tonen is een morele verplichting. God zegt, Jezus zegt, en ook het Oude Testament zegt dat sommige wetten boven andere wetten gaan. Sommige plichten staan hoger in de rangorde van verplichtingen. We moeten de ceremoniële wetten houden wanneer dat mogelijk is, maar soms zijn er belangrijkere dingen.

6

Botsende wetten: besnijdenis en sabbat

Op een andere plaats, in Johannes 7:23, wees Jezus op een andere situatie waarin twee wetten met elkaar in conflict kunnen komen en de ene boven de andere moet gaan. Jezus zei:

Als een mens de besnijdenis ontvangt op de sabbat, juist om de wet van Mozes niet te breken, bent u dan verbitterd tegen Mij, omdat Ik een heel mens gezond gemaakt heb op de sabbat?

JOHANNES 7:23

De Joden besneden een kind op de sabbat. Waarom? Omdat de wet op de besnijdenis zegt dat een kind op de achtste dag van zijn leven besneden moet worden. Uiteraard valt bij sommige kinderen de achtste dag van hun leven op een zaterdag. Wat doe je dan? Besnijdenis is werk. Het is een chirurgische ingreep, en de priester die haar uitvoert, is aan het werk. Wat moet hij doen? De achtste dag valt op een sabbat. Houd je je aan de wet op de besnijdenis of aan de sabbatswet? De Joden waren het er allemaal over eens dat ze zich aan de wet op de besnijdenis moesten houden. Zelfs de sabbat kon door de besnijdenis opzijgezet worden.

De Joden erkenden duidelijk dat sommige wetten voor andere wetten een stap terug moeten doen, omdat het houden van de ene wet af en toe een overtreding van een andere wet inhoudt. Het is interessant, want besnijdenis is niet langer verplicht, en toch ging ze boven de sabbat. Het is dus interessant om te beweren dat de sabbat nog steeds verplicht is, terwijl die zelfs opzijgezet kon worden door de besnijdenis, en de besnijdenis bovendien tot het verleden behoort en voor ons niet meer aan de orde is.

Het punt is dat je nooit morele wetten zult aantreffen die met elkaar in conflict zijn. Ik denk niet dat je ooit de ene morele verplichting in conflict zult zien komen met een andere morele verplichting. Er kan een morele verplichting zijn, of zelfs een ceremoniële, die in conflict komt met een andere ceremoniële verplichting. Het eten van de toonbroden — wie ervan eet en wie niet — is een ceremoniële kwestie. Jezus suggereert dat het houden van de sabbat ook een ceremoniële kwestie is. Jezus stelt de sabbat niet gelijk aan een morele wet, maar aan een ceremoniële wet, die door morele overwegingen opzijgezet kan worden.

Als iemand bijvoorbeeld honger heeft, geef je hem te eten. Je klaagt er niet over dat iemand eet wanneer hij voedsel nodig heeft, zelfs niet als dat een ceremoniële wet schendt. David at toen hij voedsel nodig had. Om dat te doen, overtrad hij een ceremoniële wet, en je neemt hem dat niet kwalijk. Dat is wat Jezus zegt. Wanneer Hij dat zegt, is het heel duidelijk dat Hij daarmee bedoelt dat de sabbat ceremonieel is, net zoals het eten van toonbroden ceremonieel is. Als je geen priester bent, is dat een ceremoniële overtreding, maar in bepaalde gevallen is die aanvaardbaar.

7

Paulus noemt de sabbat ceremonieel

Ook Paulus behandelde het houden van de sabbat als ceremonieel. In Kolossenzen 2:16-17 zei hij:

Laat dus niemand u veroordelen inzake eten of drinken, of op het punt van een feestdag, een nieuwe maan of de sabbatten. Deze zaken zijn een schaduw van de toekomstige dingen, maar het lichaam is van Christus.

KOLOSSENZEN 2:16-17

Dat zijn ceremoniële beperkingen van de wet.

Hij zei dat deze voor de tegenwoordige tijd een schaduw zijn, maar dat het lichaam van Christus is. Hij stelde sabbatten gelijk aan andere ceremoniële zaken, zoals eten en drinken, feesten en nieuwe manen.

Hij zei niet: „Laat niemand over je oordelen wat betreft de vraag of je overspel pleegt”, want overspel is een morele kwestie, en Paulus zelf zou mensen daarop beoordelen. Over de man die in overspel leefde met de vrouw van zijn vader zei hij zelfs:

Hoewel ik lichamelijk afwezig ben, ben ik in de geest aanwezig en heb ik al over de man die dit gedaan heeft geoordeeld, alsof ik zelf aanwezig was.

1 KORINTHE 5:3

Paulus zou nooit zeggen dat je het oordeel van mensen over je morele gedrag moet negeren. Mensen behoren je morele gedrag te beoordelen, en jijzelf ook. Maar over ceremonieel gedrag zegt Paulus dat het geen punt is. Laat mensen je daar niet om veroordelen. Het is geen punt.

Voor Paulus behoren sabbatten tot dezelfde categorie als andere ceremoniële kwesties rond eten en drinken, feesten en nieuwe manen. Zo vergelijkt Jezus het ook met het eten van toonbroden als je geen priester bent. Het is een overtreding, net als het overtreden van de sabbat.

8

Priesters werken op de sabbat

In Mattheüs geeft Hij in dit verband nog een voorbeeld. In Mattheüs 12 geeft Hij daarnaast het voorbeeld van priesters die op de sabbat werken. Hij zegt:

Of hebt u niet gelezen in de Wet dat de priesters op de sabbatdagen de sabbat ontheiligen in de tempel, en toch onschuldig zijn?

MATTHEÛS 12:5

Hoe ontheiligen ze die? Bij het Engelse woord „profane” denken we aan iets kwaads en grofs of pornografisch. Maar het woord „profane” is in het Engels eenvoudigweg het tegenovergestelde van „sacred”, heilig. Iets is heilig, wat betekent dat het voor God apart gezet is, of het wordt in het Engels „profane” genoemd, wat betekent dat het gewoon of alledaags is. Het betekent niet dat het kwaad is. „Profane” betekent niet kwaad. Het betekent gewoon of alledaags, in tegenstelling tot heilig.

De sabbat moet heilig gehouden worden, maar de priesters in de tempel behandelen hem als een gewone dag. Ze doen op de sabbat hetzelfde werk als op elke andere dag. Ze ontheiligen de sabbat. Dat wil zeggen: ze verlagen de sabbat tot hetzelfde niveau als een gewone dag door op de sabbat evenveel, en zelfs meer, te werken. Daarom zei Jezus:

En toch valt hun niets te verwijten.

Op die plaats voorziet Jezus dat ze zullen tegenwerpen: ‘Maar de tempel, die is belangrijk. Het overtreden van de sabbat in de tempel kan noodzakelijk zijn, omdat de tempeldienst de manier is waarop wij God aanbidden.’ Maar dan vervolgt Jezus met

de woorden:

Ik zeg u echter dat hier Iemand is Die meer is dan de tempel.

MATTHEÛS 12:6

Als jullie de priesters vrijpleiten omdat ze op de sabbat het werk van de tempel doen, wel, Ik ben groter dan de tempel. En wanneer Mijn discipelen Mijn werk doen, pleit dat hen ook vrij wanneer ze de sabbat overtreden.

Hij zei ook:

Hoeveel gaat niet een mens een schaap te boven! Daarom is het geoorloofd op de sabbatdagen goed te doen.

MATTHEÛS 12:12

Dat zei Hij in Mattheüs hoofdstuk 12, vers 10, de parallelle passage hiervan, hoewel die specifieke uitspraak niet in Lukas is opgetekend. Hij zei wel in vers 5:

En het gebeurde op de tweede sabbat na het Paasfeest dat Hij door de korenvelden ging; en Zijn discipelen plukten aren, wreven die met de handen stuk en aten ze op. Sommigen van de Farizeeën zeiden tegen hen: Waarom doet u wat niet geoorloofd is te doen op de sabbat? Jezus antwoordde en zei tegen hen: Hebt u ook dat niet gelezen wat David deed toen hij honger had, en zij die bij hem waren? Hoe hij het huis van God binnengegaan is en de toonbroden genomen en gegeten heeft en ook gegeven heeft aan hen die bij hem waren, broden die niemand mag eten dan alleen de priesters? En Hij zei tegen hen: De Zoon des mensen is Heere, óók van de sabbat.

LUKAS 6:1-5

9

De sabbat is gemaakt voor de mens

Dit is ook opgetekend in de versie van Markus, in Markus hoofdstuk 2, vers 27. Maar Markus heeft nog een uitspraak die eraan voorafgaat. Bij Markus zegt Jezus:

En Hij zei tegen hen: De sabbat is gemaakt ter wille van de mens, niet de mens ter wille van de sabbat.

MARKUS 2:27

Lukas laat het gedeelte weg waarin staat dat de sabbat voor de mens gemaakt is en niet de mens voor de sabbat.

Maar wat betekent dat? Ook hier zeggen mensen die tegenwoordig sabbatsvierders zijn: 'Kijk, de sabbat was niet alleen voor de Joden. Hij was voor de mensheid. Jezus zei dat hij voor de mens gemaakt was.' Ze denken dat Jezus de sabbat hier universeel probeert te maken. In werkelijkheid voert Jezus het gesprek over de sabbat juist in de tegenovergestelde richting. Hij zegt niet: 'Iedereen moet de sabbat houden.' Wat zou het voor zin hebben als Hij die uitspraak in de context van deze discussie zou doen, waarin Hij Zijn discipelen verdedigt omdat zij de sabbat overtreden?

Wanneer Hij zegt dat de sabbat voor de mens gemaakt is, bedoelt Hij niet alle mensen buiten Israël. Als dat het punt was dat Hij maakte, zoals zevendedagsadventisten altijd zeggen dat Hij hier doet, zou je ervan uitgaan dat Hij een verkeerde opvatting van de Farizeeën probeerde te corrigeren. Zij dachten dat de sabbat alleen voor Israël was. Maar Jezus wilde hun duidelijk maken: 'Nee, hij is ook voor de heidenen.' Dat is het punt dat de zevendedagsadventisten hieruit willen halen. Maar als Jezus dat punt wilde maken, zou dat betekenen dat Hij hen probeerde te corrigeren omdat zij dachten dat de sabbat alleen voor Israël was, en dat Hij duidelijk wilde maken dat hij voor iedereen was. Dat weerspiegelt nauwelijks wat hun opvattingen waren of wat het onderwerp van de discussie was.

Wanneer Hij zegt dat de sabbat voor de mens gemaakt is, betekent dit: de mensen aan wie hij gegeven werd, namelijk de Joden. Hij is nooit aan iemand anders dan Israël gegeven. Hij staat in de Tien Geboden, een wet die alleen aan Israël gegeven werd als onderdeel van het verbond dat God bij de berg Sinaï met hen sloot. Die sabbat was voor het welzijn van mensen gemaakt. Hij was gemaakt om hun rust te geven, die ze in een samenleving waarin hard gewerkt werd dringend nodig hadden. Hij maakte hem voor hun welzijn, niet om hen in slavernij te brengen. Wanneer je mensen niet laat eten als ze honger hebben omdat het de sabbat is, breng je mensen in slavernij aan de sabbat, alsof de sabbat de heer is en de mensen gemaakt zijn om de sabbat te dienen. Nee, de sabbat was voor het tegenovergestelde doel gemaakt: om een weldaad voor mensen te zijn. Hij was voor hun welzijn gemaakt.

En Hij zei:

De Zoon des mensen is dus ook Heer over de sabbat.

10

De Zoon des mensen is Heer van de sabbat

Hij is mens. Hij is de Zoon des mensen, en de sabbat is gemaakt voor het welzijn van de mens. Daarom heeft Hij als de Zoon des mensen het recht om de sabbat te gebruiken op een manier die de mens ten goede komt. Maar in dit geval geldt dat des te meer, omdat Hij de unieke Zoon des mensen is en Hij de Heere is. Hij zegt dat Hij ook de Heere van de sabbat is.

Ik denk dat we rekening moeten houden met het woord 'ook' om te kunnen vaststellen wat Jezus hier zegt. Wat betekent 'ook'? Naast wat? Naast de andere dagen. Jezus is de Heere van elke dag, ook van de sabbat. De discipelen hebben daarom op elke dag van de week maar één verplichting, op de gewone dagen en ook op de sabbat. Welke is dat? Hun Heere volgen. Hij is de Heere. Als je een heer hebt, ben je een dienaar. De verplichting van een dienaar is elke dag dezelfde: doen wat zijn meester wil. Op zondag, maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag, en ook op de sabbat, is Hij de Heere.

De discipelen zijn dus niet verplicht de Tien Geboden en de sabbatswet in acht te nemen. Ze moeten de wet van Christus in acht nemen en doen wat Christus zegt. Hij is de Heere, en dat bepaalt zeven dagen per week wat hun verplichting is. Hij zei inderdaad, zoals we al opmerkten:

Hoeveel gaat niet een mens een schaap te boven! Daarom is het geoorloofd op de sabbatdagen goed te doen.

MATTHEÛS 12:12

Wat hoor je op de andere dagen te doen? Kwaad? Het is duidelijk dat christenen altijd het goede horen te doen. Dus als het geoorloofd is om op de sabbat te doen wat goed is, dan is het geoorloofd om op de sabbat te doen wat op elk ander moment geoorloofd is: het goede.

Jezus zegt eenvoudigweg: „Jullie hebben één heilige dag. Mijn discipelen hebben zeven heilige dagen.” Zij hebben een Heere Die zij alle zeven dagen gehoorzamen, ook op de sabbat. Hij is de Heere. Zij doen goed, en zij zijn verplicht om altijd goed te doen. Omdat het dus geoorloofd is om op de sabbat goed te doen, doen zij op de sabbat hetzelfde als op elke andere dag. Met andere woorden, Jezus zegt dat het sabbatsgebod niet bindend is voor Zijn discipelen. Nu hebben mensen daar moeite mee, omdat het daardoor klinkt alsof Jezus de wet overtrad. Het maakt deel uit van onze theologie dat Jezus zonder zonde was, en sommige mensen zeggen dat Hij zondigde als Hij de sabbat overtrad. Welnu, daarmee veronderstellen ze juist wat bewezen moet worden. Hij zegt hier dat het overtreden van de sabbat in deze nieuwe orde, in deze orde van de nieuwe wijn, geen zonde is. Hij zal Zich niet laten binden in de oude wijnzakken van de sabbatstraditie, of zelfs van de sabbatswet, want er is een nieuwe wet en een nieuwe Wetgever: Jezus. Er is een nieuwe orde gekomen.

Daarom zegt Hij dat David onschuldig was toen hij de toonbroden at. Mijn discipelen zijn onschuldig wanneer zij op de sabbat eten en wanneer zij dit doen, hoewel zij technisch gezien de sabbat overtreden. Daarom zei Hij in Mattheüs 12:

Maar als u geweten had wat het betekent: Ik wil barmhartigheid en geen offer, dan zou u de onschuldigen niet veroordeeld hebben.

MATTHEÛS 12:7

Hij zegt dat Zijn discipelen niet schuldig zijn.

Maar wat heeft „Ik wil barmhartigheid en geen offer” hiermee te maken? De sabbat is als een offer. Mensen laten eten wanneer zij honger hebben, is barmhartigheid. God wil dat deze Farizeeën deze mensen toestaan korenaren te plukken, ervan te eten en zo in hun behoeften te voorzien. Dat is barmhartigheid tonen, in plaats van hun een ceremoniële verplichting op te leggen. Een offer is een ceremoniële verplichting, en het houden van de sabbat is een ceremoniële verplichting. Het punt hier is dat God liever heeft dat mensen liefde tonen, zelfs wanneer daarvoor de ceremoniële wetten voor dat moment terzijde moeten worden geschoven. Jezus wilde dat Zijn discipelen altijd liefdevol waren, en Hij was bereid de sabbatsvoorschriften terzijde te schuiven, zolang zij deden wat hun Heere wilde dat zij deden. Eten bij deze gelegenheid viel kennelijk in die categorie.

11

Genezing van de verschrompelde hand

Vers 6:

Het gebeurde ook op een andere sabbat dat Hij in de synagoge kwam en onderwijs gaf. En er was daar iemand van wie de rechterhand verschrompeld was.

LUKAS 6:6

Let eens op hoeveel van deze gebeurtenissen op sabbatten plaatsvinden. Dat komt doordat een van de belangrijkste kenmerken van Jezus' bediening was dat Hij de Joden confronteerde met betrekking tot de sabbat. Bijna alle conflicten — niet werkelijk elk afzonderlijk conflict, maar bijna alle conflicten — tussen Jezus en de Farizeeën gaan over de sabbat. Dat komt doordat Hij op de sabbat bewust dingen deed die ook op een andere dag hadden kunnen worden gedaan. Alle mensen die Jezus op de sabbat genas, hadden tot de volgende dag kunnen blijven leven. Hij had hen de volgende dag kunnen genezen. Hij deed het met opzet op de sabbat, om duidelijk te maken dat de sabbat deel uitmaakt van een oude orde die voorbijgegaan is. Ook ging Hij bewust lijnrecht in tegen degenen die de sabbat bindend voor de mensheid wilden maken en mensen er zelfs mee tot slavernij wilden brengen.

De schriftgeleerden en de Farizeeën letten scherp op Hem of Hij op de sabbat genezen zou, om iets te kunnen vinden om Hem te beschuldigen.

LUKAS 6:7

Nogmaals, werken op de sabbat is verboden. Een van de tradities van de rabbijnen was dat een arts de sabbat overtrad als hij iemand op de sabbat genas, tenzij er sprake was van een levensbedreigende situatie en de persoon zonder genezing niet tot de volgende dag zou blijven leven. Zoveel ruimte lieten de rabbijnen wel: als iemand die dag zou sterven, mocht een arts hem behandelen en zijn leven redden. Als hij die dag niet zou sterven en je hem in plaats daarvan de volgende dag kon behandelen, dan mocht je hem niet op de sabbat genezen. Je moest hem de sabbat laten doorkomen en daarna je werk als arts doen.

Hier is een man met een verschrompelde hand. Hij heeft die al lange tijd. Hij zal niet aan die aandoening sterven, in elk geval niet vandaag. Zij weten dat Jezus nu precies het type is dat waarschijnlijk iets omstredens zal doen, zoals deze man op de sabbat genezen, wat volgens hun manier van denken niet was toegestaan. Zij hielden Hem nauwlettend in de gaten om te zien of Hij hem zou genezen. Het is interessant dat alleen al de aanwezigheid van een gehandicapte man alle critici van Jezus die kant op

deed kijken en zeggen: „Ik wed dat Jezus hier iets aan gaat doen.” Jezus was behoorlijk voorspelbaar: als er ergens geleden wordt, zal Hij daar waarschijnlijk iets aan doen, en de sabbat zal Hem niet tegenhouden.

Zij hielden Hem in de gaten om te zien of Hij op de sabbat zou genezen.

Maar Hij kende hun overwegingen en zei tegen de man met de verschrompelde hand: Sta op en ga in het midden staan; en hij stond op en ging daar staan.

LUKAS 6:8

Terwijl de man daar stond en het duidelijk was dat Hij iets ging doen wat hen boos zou maken, wendde Jezus Zich tot Zijn critici en zei:

Jezus nu zei tegen hen: Ik vraag u: wat is geoorloofd op de sabbat: goed te doen of kwaad te doen, een mens te behouden of om te laten komen?

LUKAS 6:9

Ze gaven geen antwoord. In het Evangelie van Markus staat dat ze zwegen. In het Evangelie van Markus staat ook, hoewel het hier niet staat, in Markus 3:5:

En nadat Hij hen rondom toornig aangekeken had, tegelijk bedroefd over de verharding van hun hart, zei Hij tegen de man: Steek uw hand uit. En hij stak hem uit, en zijn hand werd hersteld, gezond als de andere.

MARKUS 3:5

Hier staat alleen:

En nadat Hij hen allen rondom aangekeken had, zei Hij tegen de man: Steek uw hand uit. Hij deed dat en zijn hand werd hersteld, gezond als de andere. Zij waren vol woede en spraken er met elkaar over wat zij met Jezus zouden doen.

LUKAS 6:10-11

Mattheüs is specifiek. Daar staat dat ze beraadslaagden over hoe ze Hem om het leven konden brengen. Markus zegt dat ze zelfs samen met de Herodianen een plan beraamden. Markus 3:6 zegt dat ze samen met de Herodianen een plan beraamden. De Herodianen waren Joden die samenwerkten met het huis van Herodes. Herodes was een weinig gewaardeerde, onderdrukkende koning. De Herodianen waren dus doorgaans aanhangers van een impopulaire Romeinse aangestelde. Daarom waren ze impopulair bij mensen zoals de Farizeeën, die Joodse nationalisten waren. En toch beraamden de Farizeeën en de Herodianen, die politiek behoorlijk van elkaar verschilden, samen een plan om Jezus te doden, zoals in Markus 3:6 staat.

Let er nu op dat Jezus niets deed. Hij zei alleen:

Steek je hand uit.

Hij spuugde niet op de man. Hij raakte de man niet aan. Hij deed niets. Er was geen lichamelijk contact. Niemand heeft ooit gezegd dat het verkeerd was om op de sabbat te praten, want de rabbi's spraken juist in de synagogen. Dat was waarschijnlijk zelfs wat Jezus daar op dat moment deed. Dus als Hij spreekt en zegt:

Steek je hand uit.

Hoe kun je Hem er dan op vastpinnen dat Hij werk heeft verricht? Hij sprak alleen maar woorden, en toen strekte de man zijn hand uit. Het is heel moeilijk om te zeggen dat Jezus de sabbat overtrad. Hoewel Hij er volgens mij geen bezwaar tegen zou hebben gehad om dat te doen, want van tijd tot tijd deed Hij zulke dingen. Maar Hij deed het op een manier die zij moeilijk als werken konden bestempelen.

12

Jezus kiest de twaalf na een nacht gebed

Vers 12:

Het gebeurde in die dagen dat Hij naar buiten ging, naar de berg, om te bidden; en Hij bleef heel de nacht in gebed tot God. En toen het dag was geworden, riep Hij Zijn discipelen bij Zich en koos er twaalf van hen uit, die Hij ook apostelen noemde:

LUKAS 6:12-13

Dan worden hun namen genoemd:

Simon, die Hij ook Petrus noemde, en zijn broer Andreas, Jakobus en Johannes, Filippus en Bartholomeüs; Mattheüs en Thomas, Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Simon die Zelotes genoemd werd, Judas, de broer van Jakobus, en Judas Iskariot, die ook de verrader geworden is.

LUKAS 6:14-16

We lezen in andere Evangeliën lijsten met de namen van deze apostelen. Ik geloof dat we in hoofdstuk 3 van Markus zelfs lezen dat Hij hen uitkoos. Mattheüs hoofdstuk 10 noemt hun namen, vanaf vers 1, maar volgens mij gebeurde dat niet op het moment dat ze werden uitgekozen. Het vermeldt alleen wat hun namen waren. Maar bij deze gelegenheid vertelt alleen Lukas ons dat Jezus de twaalf uitkoos nadat Hij een nacht lang had gebeden en blijkbaar niet had geslapen.

Jezus bad heel veel, en een van de Evangeliën vertelt ons dat Hij de gewoonte had om lang voor het aanbreken van de dag op te staan en tijd in gebed door te brengen. Maar deze keer bad Hij de hele nacht. Dit was een bijzondere gelegenheid, ongetwijfeld omdat Hij wist dat Hij de mannen zou uitkiezen die Zijn opvolgers zouden worden.

13

Onwaarschijnlijke leiders voor Gods Koninkrijk

Jezus, Die de belangrijkste beweging uit de geschiedenis begon, heeft die slechts heel korte tijd persoonlijk geleid, terwijl Hij lichamelijk aanwezig was. Twee of drie jaar nadat Hij een publiek figuur was geworden, stierf Hij. Hij legde het hele lot van de beweging in handen van een handvol mannen die totaal geen ervaring hadden met het leiden van een religieuze beweging. Vissers, tollenaars, zeloten — wie weet wat de anderen waren? Het waren allemaal eenvoudige mensen uit het volk, daar ben ik zeker van. Deze mannen waren geen rabbi's. Ze waren geen profeten. Ze waren geen mannen die geestelijke bewegingen leidden. Toch zouden ze binnen zeer korte tijd alleen achtergelaten worden — maar niet echt alleen, want de Heilige Geest zou over hen komen. Jezus was nog steeds bij hen, maar nadat Jezus weg was, zouden zij zichtbaar achterblijven als de leiders van de gemeente.

Daarvoor moet je de juiste mannen hebben. Ik heb mensen gekend die God vijf of tien jaar trouw dienden en daarna afhaakten. Jezus zou maar een jaar of twee hebben om deze mannen gade te slaan en te zien hoe ze waren, en daarna het lot van de hele wereld in hun handen achter te laten. Het hele Koninkrijk van God zou door hen worden geleid. Het zou hun verantwoordelijkheid zijn om de rest van de wereld met het Evangelie te bereiken. Dit was een heel belangrijke keuze. Je moet de juiste mannen hebben. Daarvoor moet je uit het juiste hout gesneden zijn.

Als je sommige van deze mannen alleen op hun uiterlijk beoordeelde, zou je niet noodzakelijk denken: „Deze man is duidelijk de juiste man voor deze taak.” Over sommige van deze mensen weten we niet veel. Maar wat we over sommigen van hen weten, doet niet vermoeden dat zij de meest veelbelovende kandidaten waren.

Jakobus en Johannes zeiden:

Toen de discipelen Jakobus en Johannes dat zagen, zeiden zij: Heere, wilt U dat wij zeggen dat er vuur van de hemel moet neerdalen en hen verteren, zoals ook Elia gedaan heeft?

LUKAS 9:54

En Jezus zei:

Maar Hij keerde Zich om, bestrafte hen en zei: U beseft niet wat voor Geest u hebt,

LUKAS 9:55

Of denk aan Petrus, die voortdurend impulsief was en toch zo'n leider werd. Op grond van gewone waarneming zou je niet weten dat dit de betrouwbaarste mannen waren om een paar jaar op te leiden en daarna de leiding te geven aan een wereldrijk, het Koninkrijk van God.

Maar daarom bad Jezus ongetwijfeld. Ik vraag me soms af of Hij die nacht tijdens het bidden grote druppels bloed zweette, vanwege alles wat er op het spel stond bij het uitkiezen van deze mannen en het delegeren van zo'n gezag aan hen. Maar nadat Hij de hele nacht had gebeden, staat er:

Het gebeurde in die dagen dat Hij naar buiten ging, naar de berg, om te bidden; en Hij bleef heel de nacht in gebed tot God. En toen het dag was geworden, riep Hij Zijn discipelen bij Zich en koos er twaalf van hen uit, die Hij ook apostelen noemde:

LUKAS 6:12-13

14

Van discipelen tot apostelen

We zijn misschien gewend om bij de discipelen aan de twaalf te denken, maar er staat:

En uit hen koos Hij er twaalf.

Er was dus een groter aantal discipelen. We weten niet precies hoeveel. Er zijn passages in het Nieuwe Testament waarin de apostelen ‘de discipelen’ worden genoemd. Er zijn dus gelegenheden waarbij de term ‘de discipelen’ specifiek naar de apostelen verwijst. Maar technisch gezien is ‘discipel’ een ruimere term. Een discipel is eenvoudigweg een leerling, een volgeling, en er waren veel mensen die Jezus volgden.

We weten bijvoorbeeld dat ze in Handelingen hoofdstuk 1 besloten Judas te vervangen. Petrus zei toen dat het iemand moest zijn die bij hen was geweest vanaf de tijd dat Johannes doopte tot de tijd dat Jezus werd opgenomen. Ze vonden twee kandidaten van wie we daarvoor nog nooit hadden gehoord. Deze twee kandidaten waren kennelijk al die tijd, tijdens de gebeurtenissen in de evangeliën, onder de discipelen. Een van hen werd later gekozen. Matthias werd gekozen om Judas te vervangen. Maar hoeveel anderen waren er al die tijd? Dat weten we niet. Op een bepaald moment, in Lukas hoofdstuk 10, zond Jezus er zeventig uit die allemaal discipelen waren. Hij had dus een groot aantal discipelen, maar Hij koos er twaalf om apostelen te zijn. Het woord apostel betekent iemand die gezonden is.

Markus vertelt ons meer over Zijn bedoeling met het kiezen van de twaalf dan we hier lezen. Er staat in Markus hoofdstuk 3, vers 13 tot en met 15:

En Hij klom de berg op en riep bij Zich wie Hij wilde; en zij kwamen naar Hem toe. En Hij stelde er twaalf aan om bij Hem te zijn, en om hen uit te zenden om te prediken, en macht te hebben om de zieken te genezen en de demonen uit te drijven.

MARKUS 3:13-15

Daarna worden hun namen genoemd.

Niet iedereen kon eenvoudigweg bij Jezus zijn. Zelfs niet al Zijn discipelen. Er waren momenten waarop Hij aan de menigten wilde ontkomen, in een boot het meer wilde oversteken en bij iedereen vandaan wilde gaan, behalve bij de twaalf. Hij nam de twaalf dan met Zich mee. Jezus was niet voor iedereen even toegankelijk. Dat is eenvoudigweg niet mogelijk wanneer duizenden mensen zich om je heen verdringen. Je kunt niet met hen allemaal in gelijke mate bevriend zijn. Je moet een paar belangrijke vriendschappen opbouwen. Zelfs onder de twaalf had Hij de drie: Petrus, Jakobus en Johannes, die nauwer met Hem verbonden waren. Een van hen, Johannes, noemde zichzelf de discipel die Jezus liefhad.

Jezus had zowel beste vrienden als vrienden, en Hij had mensen die alleen kennissen waren. Zij waren niet noodzakelijk vrienden, maar ook geen vijanden. Maar onder de menigten die Hem volgden, wilde Hij met twaalf mensen een bijzondere relatie hebben, zodat zij bij Hem konden zijn. Soms wilde Hij met niemand anders samen zijn. Zij zouden bij Hem zijn. Ze zouden een bijzondere opleiding krijgen, en vervolgens kon Hij hen uitzenden.

Merk op dat Hij hun macht gaf om ziekten te genezen en demonen uit te werpen. Dit klinkt als een vrijwel uitsluitend apostolische taak. Hij koos hen om hun de macht te geven ziekten te genezen en demonen uit te werpen. Paulus zelf beriep zich in 2 Korinthe 12:12 op de rechtmatigheid van zijn apostelschap en zei:

De tekenen van een apostel zijn onder u verricht, in al mijn volharding, in tekenen, wonderen en krachten.

2 KORINTHE 12:12

Dit betekent dat de tekenen, de wonderen en de wonderwerken die hij tijdens zijn bediening deed, tekenen waren dat hij een apostel was. Dat wijst er zeker op dat de vroege gemeente ervan uitging dat mensen die zulke dingen deden waarschijnlijk apostelen waren, want hij kon zich daarop beroepen als bewijs van zijn apostelschap: 'Jullie hebben mij deze dingen zien doen.'

Aan de andere kant waren er enkele mensen die geen apostel waren en toch zulke dingen deden: Stefanus en Filippus bijvoorbeeld, in het boek Handelingen, en de zeventig in Lukas 10. Zij kregen kennelijk een bijzondere beschikking om voor die ene evangelisatieactie deze krachten te bezitten. Maar de apostelen waren degenen die deze wonderbaarlijke krachten regelmatig zouden vertonen. Sommige anderen deden dat ook, maar voor het grootste deel moest dit een apostolische taak zijn.

15

De verschillende namen van de apostelen

We hebben hier dus de lijst van de apostelen die Jezus uitkoos. We hebben een lijst van hen in Mattheüs 10, een lijst in Markus 3 en een lijst in Handelingen hoofdstuk 1. Deze lijsten zijn niet precies hetzelfde, hoewel het in alle lijsten duidelijk om dezelfde mannen ging. Dat betekent dat sommige mannen verschillende namen hadden. Van sommigen weten we dit al. Simon en Petrus waren dezelfde man. Levi en Mattheüs waren verschillende namen voor dezelfde man. Van enkele anderen moeten we afleiden dat ze meerdere namen hadden.

In deze lijst hebben we bijvoorbeeld Bartholomeüs. Hij is vrijwel zeker Nathanaël in Johannes. In Johannes hoofdstuk 1 kwam Nathanaël, een vriend van Filippus, naar Jezus. Later, toen de zeven na de opstanding gingen vissen, was Nathanaël ook bij hen. Hij was kennelijk een van de twaalf. Maar de naam Nathanaël komt in geen enkele apostellijst in de synoptische evangeliën voor. Alleen het Evangelie van Johannes gebruikt de naam Nathanaël. De andere evangeliën spreken over Bartholomeüs en brengen hem altijd in verband met Filippus. Hoewel de volgorde van de namen in de verschillende lijsten verschilt, worden Filippus en Bartholomeüs altijd bij elkaar geplaatst. Nathanaël was een vriend van Filippus. Filippus bracht hem bij Jezus.

Bovendien is de naam Bartholomeüs eenvoudigweg een Hebreeuws woord dat ‘zoon van Tholomeüs’ betekent. Bar betekent ‘zoon van’. Het is net zoals bij de naam Johnson, waarbij Johnson ‘zoon van John’ betekent. Soms worden mensen bij hun achternaam genoemd. We hebben Peterson, Johnson, Jackson, Jefferson en andere namen die zijn gevormd uit de naam van iemands vader. Bij de Hebreeën betekent de

naam Bartholomeüs ‘zoon van Tholomeüs’, of, zoals sommigen zouden zeggen, ‘zoon van Ptolemaeus’. Hij was waarschijnlijk Nathanaël, de zoon van Ptolemaeus: dezelfde persoon met twee namen.

In vers 15 wordt Mattheüs genoemd, hoewel dezelfde man Levi werd genoemd in het verhaal over zijn roeping in het vorige hoofdstuk. In vers 16 hebben we een man die Judas, de zoon van Jakobus, wordt genoemd. Als we de verschillende lijsten in de verschillende evangeliën vergelijken, blijkt deze man dezelfde te zijn die zowel in Mattheüs als in Markus Thaddeüs wordt genoemd. In sommige handschriften zegt Mattheüs:

Filippus en Bartholomeüs; Thomas en Mattheüs, de tollenaar; Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Lebbeüs, die ook Thaddeüs genoemd werd;

MATTHEÛS 10:3

In sommige handschriften ontbreekt het gedeelte over Lebbeüs. Als Thaddeüs ook Lebbeüs werd genoemd, en ook Judas — niet Iskariot, zoals hij in het Evangelie van Johannes wordt genoemd, of Judas, de zoon van Jakobus, zoals hij hier wordt genoemd — dan had deze man drie namen: Judas, wat eenvoudigweg Juda is, de Griekse vorm van Juda. Het Nieuwe Testament is in het Grieks geschreven en geeft daarom de Griekse vormen van de namen van mensen. Maar in het Aramees zou Judas Juda zijn genoemd. Jakobus zou Jakob zijn genoemd. Simon zou Simeon zijn genoemd, enzovoort. We hebben hier de Griekse vormen van de namen, maar ze hadden Hebreeuwse namen.

16

Broers en familieleden onder de twaalf

Wat interessant is, is hoe algemeen sommige van deze namen zijn. Er zijn twee mannen met de naam Jakobus onder de twaalf. Er zijn twee mannen met de naam Judas en er zijn twee mannen met de naam Simon. Van de twaalf hebben er zes,

precies de helft, een naam die binnen hun groep niet uniek is. Van elk van die namen zijn er twee.

Bovendien zijn er verscheidene stellen broers. Jakobus en Johannes zijn broers. Petrus en Andreas zijn broers. En misschien waren er zelfs nog andere broers. Bij Judas, de zoon van Jakobus, zijn de woorden ‘zoon van’ in de Engelse vertaling eigenlijk cursief gedrukt. Sommigen denken dat er ook eenvoudigweg Judas van Jakobus kan staan, wat zou kunnen betekenen dat hij de broer was van een andere Jakobus, de zoon van Alfeüs, die eerder wordt genoemd.

De zonen van Zebedeüs, Jakobus en Johannes, waren feitelijk volle neven van Jezus, omdat Maria, de moeder van Jezus, de zus was van hun moeder Salome. Ik zal nu niet ingaan op de passages die dat bewijzen. Je moet passages in Markus en Johannes en elders met elkaar vergelijken. Maar vooral uit de lijsten van de vrouwen die bij het graf of bij het kruis waren, blijkt, wanneer je die lijsten met elkaar vergelijkt, dat Salome de zus van Maria is. Salome was de moeder van de kinderen van Zebedeüs en Maria was de moeder van Jezus. Jakobus en Johannes, de zonen van Zebedeüs, waren dus volle neven van Jezus.

Hoe dan ook, er zijn een aantal gevallen waarin twee broers samen voorkomen, of in één geval twee neven van Jezus, enzovoort. Maar deze twaalf zijn uitgekozen, en niet zonder gebed, niet zonder dat God Jezus bij die keuze leidde.

17

Genezing door Jezus aan te raken

In vers 17 staat:

En toen Hij met hen afgedaald was, bleef Hij staan op een vlakke plaats en met Hem een menigte van Zijn discipelen en een grote menigte van het volk uit heel Judea en Jeruzalem en van de zee kant van Tyrus en Sidon, die gekomen waren om Hem te horen en om van hun ziekten genezen te worden, ook zij die gekweld werden door onreine geesten; en zij werden genezen.

LUKAS 6:17-18

Je hebt hier dus een mengeling: mensen die ziekten hebben en mensen die door demonen bezeten zijn. Ze lijken overal waar een menigte is in grote aantallen aanwezig te zijn. Overal waar Jezus kwam, kreeg Hij met beide categorieën te maken. Met ziekte zijn we zeer vertrouwd. Bezetenheid door demonen wordt onder ons veel minder vaak herkend, maar dat betekent niet dat ze minder aanwezig is. We leven in een samenleving die ziekte nog steeds als verschijnsel erkent, maar bezetenheid door demonen niet erkent. Wanneer die onder ons voorkomt, deelt men haar eenvoudigweg in als een ander soort ziekte, gewoonlijk een psychische aandoening.

Jezus genas hen allemaal en dreef demonen uit. Merk op dat zelfs het uitdrijven van onreine geesten hier genezing werd genoemd.

En heel de menigte probeerde Hem aan te raken, want er ging kracht van Hem uit, en Hij genas ze allen.

LUKAS 6:19

Jezus aanraken was dus niet iets wat alleen de vrouw met de bloedvloeïing deed. We lezen in Lukas 8:44–46 dat zij dat deed. De vrouw met de bloedvloeïing zei:

kwam van achteren naar Hem toe en raakte de zoom van Zijn bovenkleed aan; en onmiddellijk hield het vloeien van haar bloed op. En Jezus zei: Wie is het die Mij heeft aangeraakt? Toen zij het allen ontkenden, zeiden Petrus en die bij hem waren: Meester, de menigte duwt tegen U aan en verdringt U, en U zegt: Wie is het die Mij aangeraakt heeft? Jezus zei: Iemand heeft Mij aangeraakt, want Ik heb gemerkt dat er kracht van Mij uitgegaan is.

LUKAS 8:44-46

Maar daarnaast raakten andere mensen Hem aan en ging er kracht van Hem uit, net als bij haar.

In Mattheüs 14 lijkt er zelfs, net als in deze passage zelf, te worden gesuggereerd dat het tamelijk algemeen voorkwam dat mensen Jezus aanraakten en genezen werden, of zelfs alleen Zijn kleding aanraakten. We lezen in het bijzonder over die ene vrouw met de bloedvloeïing die Zijn kleding aanraakte. Maar Mattheüs 14:35–36 geeft een algemenere beschrijving. Er staat:

En toen de mannen van die plaats Hem herkenden, stuurden ze bericht rond in heel die streek en brachten allen bij Hem die er slecht aan toe waren; en zij smeekten Hem alleen maar de zoom van Zijn bovenkleed te mogen aanraken. En allen die Hem aanraakten, werden gezond.

MATTHEÛS 14:35-36

Naast de gevallen waarin Jezus uit eigen beweging Zijn hand uitstak, mensen aanraakte en hen genas, werden dus ook mensen genezen die zich eenvoudigweg naar voren drongen en Hem, of zelfs Zijn kleding, aanraakten — kennelijk waren dat er

velen. Het bekendste geval dat wij kennen, was dat van die vrouw met de bloedvloeïing. Maar ook hier gebeurde dit. De mensen probeerden Hem aan te raken en wanneer ze dat deden, ging er kracht van Hem uit.

Het is interessant dat er kracht van Hem uitging. Dat wordt ook vermeld in het verhaal over de vrouw met de bloedvloeïing. Hij zei:

Wie heeft Mij aangeraakt?

En Petrus zei:

Iedereen raakt U aan. Wat bedoelt U?

En Jezus zei:

Nee, Ik voelde kracht uit Mij wegstromen.

Iemand raakte Hem op een andere manier aan. Iemand raakte Hem aan, kennelijk met geloof, en ontving daardoor van Hem de kracht waardoor zij genas.

Het is interessant dat Jezus dat kon voelen, alsof er iets uit Hem wegging. Ik weet niet wat ik daarvan moet denken, behalve dat het de kracht van God was die door Hem heen werkte. Blijkbaar voelde Hij het wanneer die kracht door Hem heen ging. Ik heb daar niets diepzinnigs over te zeggen, maar het is merkwaardig.

18

De rede op de vlakte en de Bergrede

Nu staat er in vers 17 dat Hij afdaalde van de berg waar Hij de apostelen had aangesteld, en op een vlakke plaats bleef staan. Vanaf die plaats hield Hij daadwerkelijk een rede. Blijkbaar hield Hij, naast het genezen van al deze mensen, een rede die is opgetekend in de verzen 20 tot en met 49. Omdat Hij op een vlakke plaats stond, of, zoals de King James Version het zegt, op „a plain”, wordt dit soms de rede op de vlakte genoemd. Deze vertoont opmerkelijke overeenkomsten met wat wij de Bergrede noemen, die in Mattheüs de hoofdstukken 5, 6 en 7 beslaat. Wij noemen de rede in Mattheüs de Bergrede, omdat in Mattheüs 5 staat dat Jezus een berg opging, ging zitten, Zijn

discipelen bij Zich riep en hun onderwijs gaf. Hij gaf hun die rede dus op een berg. Hier staat dat Hij van een berg afdaalde, op een vlakte of een vlakke plaats ging zitten en deze rede hield.

Vanwege het verschil in de beschrijving van de locaties wordt doorgaans aangenomen dat dit niet dezelfde rede is, maar een andere rede die bij een andere gelegenheid werd gehouden. Deze vertoont veel overeenkomsten met de Bergrede. Hij begint op een vergelijkbare manier, eindigt op een vergelijkbare manier en bevat in het midden vergelijkbaar materiaal. Hij is niet identiek aan de Bergrede. De Bergrede beslaat tenslotte drie hele hoofdstukken in Mattheüs. Hier beslaat hij een half hoofdstuk in Lukas. En toch ziet de basisinhoud ervan er beslist uit als een verkorte weergave van de Bergrede.

Als dit dus een andere locatie is, moeten we aannemen dat Jezus dezelfde of soortgelijke redes op twee verschillende momenten heeft gehouden: eenmaal op een berg en eenmaal op een vlakte. Van beide redes wordt echter gezegd dat ze voor Zijn discipelen werden gehouden, en het lijkt niet erg waarschijnlijk dat Hij voor hetzelfde publiek redes zou hebben gehouden die zo sterk op elkaar leken, al kan Hij dat wel gedaan hebben. Herhaling helpt immers om dingen te laten doordringen en bij mensen te laten beklijven. Misschien deed Hij dat. Het was niet woordelijk hetzelfde, in elk geval niet zoals het is opgetekend.

19

Twée redes of twee verslagen?

Maar er bestaat een theorie dat het dezelfde rede is. Omdat de apostelen, of de mensen die de evangeliën schreven, uitspraken van Jezus vaak samenvatten of parafraseerden, kunnen de geringe verschillen tussen deze twee redes eenvoudig het gevolg zijn van het feit dat de ene schrijver parafraseert en de andere een letterlijker verslag geeft, of dat het twee verschillende parafrases van dezelfde uitspraak zijn. Met andere woorden, ze zouden niet woordelijk hetzelfde hoeven te zijn om verslagen van dezelfde rede te kunnen zijn.

Maar een van de kwesties is natuurlijk de locatie. In Mattheüs is het op een berg. Hier is het op een vlakte. De aanduiding ‘vlakte’ kan echter beter worden weergegeven als ‘een vlakke plaats’, zoals in de New King James Version. Sommigen zeggen dat Jezus de berg opging, zoals Mattheüs zegt, maar dat Hij dit de avond ervoor deed en bad. Daarna daalde Hij af naar een vlakke plaats op de berghelling, ging na de keuze van Zijn discipelen bij hen zitten en hield deze rede. Hij was nog steeds op een berg, maar op een vlakke plek waar Hij en Zijn discipelen allemaal op een vlak gedeelte van de berghelling konden zitten. Dit is niet onmogelijk. De bewoording laat dit beslist toe.

Dat Mattheüs zegt dat Hij een berg opging en de rede hield, zou dan een verkorte weergave zijn. Hij ging in werkelijkheid de dag ervoor naar boven, maar terwijl Hij daar nog was, voordat Hij helemaal naar beneden was afgedaald, ging Hij op de berghelling zitten en hield Hij de rede. Er is dus geen werkelijk doorslaggevend bewijs dat dit niet dezelfde rede kan zijn.

20

Hoe Mattheüs Jezus’ onderwijs ordent

Die van Mattheüs is echter veel langer. Dit betekent dat Lukas de rede óf heeft ingekort, wat niet ondenkbaar is, óf, wat waarschijnlijker lijkt, dat Mattheüs hem heeft uitgebreid. Hoewel we Mattheüs nu niet bestuderen, heb ik dit bij onze behandeling van dat evangelie al uitgelegd. Mattheüs is geneigd uitspraken van Jezus over hetzelfde onderwerp bijeen te brengen en thematisch te ordenen. Mattheüs ordent het grootste deel van het onderwijs van Jezus in vijf redes. Elk van deze redes bevat aanwijzingen dat er informatie in staat die Jezus bij verschillende gelegenheden heeft gegeven.

Ik kan nu niet ingaan op de redenen waarom ik dat zeg. Maar toen ik Mattheüs behandelde, leek het duidelijk. Als je elk van deze vijf redes bekijkt, lijkt elk ervan materiaal te bevatten dat afkomstig is uit verschillende tijden en uit verschillende uitspraken, en dat vanwege de thematische overeenkomst bij elkaar is geplaatst. Daarom kan de rede van Jezus vrijwel overeenkomen met wat Lukas hier weergeeft. Mattheüs kan aan zijn weergave uitspraken hebben toegevoegd die Jezus bij andere

gelegenheden over soortgelijke onderwerpen deed. Zo ontstond een veel uitgebreidere weergave. Dat zou overeenkomen met de algemene neiging van Mattheüs. Maar we weten niet of hij dat in dit geval heeft gedaan.

Wanneer we bij vers 20 en het begin van deze rede komen, moet je gewoon weten dat hierover twee opvattingen bestaan. De ene opvatting is dat dit dezelfde rede is als de Bergrede, maar dat Lukas hem heeft ingekort of Mattheüs hem met ander materiaal heeft samengevoegd. De andere opvatting is dat het een andere rede over soortgelijke onderwerpen betreft, vermoedelijk voor dezelfde mensen gehouden, maar bij een andere gelegenheid. Dat Jezus Zichzelf van tijd tot tijd herhaalde, lijkt door de verslagen duidelijk bevestigd te worden, en misschien heeft Hij al dit materiaal herhaald.

21

Overeenkomsten tussen beide redes

Maar ik wil dit zeggen: de algemene opzet van deze rede lijkt sterk op die van Mattheüs. Hij begint met zaligsprekingen. De Bergrede van Mattheüs begint met acht zaligsprekingen. Een zaligspreking is een uitspraak die begint met ‘zalig’, ‘zalig zijn’ of ‘zalig is’. Zo’n uitspraak is een zaligspreking. Aan het begin van de Bergrede van Mattheüs, in Mattheüs 5, staan er acht. Hier staan er maar vier, maar die worden aangevuld met vier wee-uitroepen. We hebben aan het begin dus nog steeds acht uitspraken, maar het zijn geen acht zaligsprekingen. Het zijn vier zaligsprekingen en vier wee-uitroepen, waarbij elke wee-uitroep het spiegelbeeld is van de bijbehorende zaligspreking. Zo zegt Hij:

En toen Hij Zijn ogen opgeslagen had naar Zijn discipelen, zei Hij: Zalig bent u, armen, want van u is het Koninkrijk van God.

LUKAS 6:20

maar:

Wat staat jullie, rijken, een ellende te wachten.

En:

Zalig bent u die nu honger hebt, want u zult verzadigd worden.
Zalig bent u die nu huilt, want u zult lachen.

LUKAS 6:21

maar:

Wat staat jullie die genoeg te eten hebben een ellende te wachten, enzovoort.

Dit verschilt van wat er bij Mattheüs staat, maar net als bij Mattheüs begint deze rede wel met verschillende zaligsprekingen. Hij eindigt ook zoals die van Mattheüs eindigt, met de waarschuwing over bouwen op een rots of bouwen op zand: het beeld van een man die zijn huis op zand bouwde. Toen de stormen kwamen, stortte het in. En het beeld van de man die zijn huis op de rots bouwde. Toen de stormen kwamen, stortte het niet in. De rede bij Mattheüs eindigt aan het einde van Mattheüs 7 met hetzelfde verhaal waarmee deze rede eindigt. Er is dus overeenkomst in het begin en in het slot.

Daartussenin bevat deze rede onderwijs over het liefhebben van je vijanden, wat ook in Mattheüs 5 staat; over het oordelen over anderen, wat in Mattheüs 7 staat; en over bomen die aan hun vrucht worden gekend, wat eveneens in Mattheüs 7 staat. Het materiaal dat in Lukas staat, is dus ook te vinden in Mattheüs 5 tot en met 7. Maar Lukas neemt veel minder op dan Mattheüs. We komen nog terug op de rede zelf.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Lukas 6:1-5
- 1 Samuel 21:3
- 1 Samuel 21:4
- 1 Samuel 21:3-6
- Hosea 6:6
- Mattheüs 12:7
- Johannes 7:23

- Kolossenzen 2:16-17
- 1 Korinthe 5:3
- Mattheüs 12:5
- Mattheüs 12:6
- Mattheüs 12:12
- Markus 2:27
- Lukas 6:6
- Lukas 6:7
- Lukas 6:8
- Lukas 6:9
- Markus 3:5
- Lukas 6:10-11
- Lukas 6:12-13
- Lukas 6:14-16
- Lukas 9:54
- Lukas 9:55
- Markus 3:13-15
- 2 Korinthe 12:12
- Mattheüs 10:3
- Lukas 6:17-18
- Lukas 6:19
- Lukas 8:44-46
- Mattheüs 14:35-36
- Lukas 6:20
- Lukas 6:21

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.